

P

Tajemství mojí babičky

JANA
PONCA —
ROVÁ

Alžběta a Nina

motto

Alžběta a Nina

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

motto

Jana Poncarová

Alžběta a Nina – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

motto

P

Tajemství mojí babičky

JANA
PONCA —
ROVÁ

Alžběta a Nina

Praha 2020

© Jana Poncarová, 2020

Cover photography © Ildiko Neer / Arcangel

ISBN tištěné verze 978-80-267-1894-9

ISBN e-knihy 978-80-267-1916-8 (1. zveřejnění, 2020) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-1917-5 (1. zveřejnění, 2020) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-267-1915-1 (1. zveřejnění, 2020) (ePDF)

Babičce Miloslavě

Prolog

/2019/

Slunce rozechřívá chlad, který krouží kolem mého srdce. Stojím přímo naproti nazlátlému kotouči, před nímž pozvolna ustupuje ranní opar. Mlha se rozplývá a odhaluje nebe i obrysy hor a tmavozelených kopců. Kolem mě se rozbíhá louka, zdá se nekonečná. Zmrzlá stébla jiskří a odrážejí světlo dopadající z oblohy. Do zad se mi opírá vítr, není ledový ani zlověstný.

Tady, ohlédnou se, abych se přesvědčila, že dům se špičatou střechou pořád stojí na svém místě, má vítr tmavomodrou náladu. Poznala jsem ho teprve nedávno. Přináší s sebou nekonečno, které posbíral uprostřed oceánu. Prohnal se nad vrcholky stromů a sebral jejich nadhled. Protáhl se soutěskami hor a dotkl se jejich neoblomnosti. Nevidím ho, ale vím o něm. Poznám, kdy přichází a kdy utichá.

Vím i o zurčícím potoce, který se žene údolím pod domem. Stříbřité vlny kličkují mezi oblými balvany. Chvilí klidně, později prudce. Ženou se pryč a přicházejí nové. Včera mezi křovím prolétl ledňáček. „Jeho křídla přinášejí štěstí, Nino,“ poznamenala loni Alžběta.

Tmavomodrý vítr zase přináší naději. Nadechuju ji, až se téměř zalknu. Rozhlížím se kolem a zaznamenávám do svého nitra každou barvu, každý zvuk, každý pocit světa, jak se mi zobrazuje právě teď. Později to zkusím stvořit znovu, namaluju svět na bílé plátno. Pokusím se o to, i když vím, že mé snažení je marné, že nikdy nezachytím vše, co vidím a vnímám.

*Slyším Alžbětín smích. Přihnal se s dalším závanem větru.
Obklopil mě. Je hravý a nepolapitelný jako nitky babího léta,
jež ve vzduchu poletují na podzim. Ještě jednou se nadechnu.
Po ojíňené louce ke mně přiběhne pes a já zabořím prsty do
jeho zvlhlé srsti.*

Ohlédnu se.

Je tam. Dům. Domov.

„Půjdeme,“ pobídnu psa.

*Roztáhnu ještě prsty na rukou a nechám Alžbětín smích,
aby se mezi nimi propletl. Kráčím k domu, v němž už babič-
ka není a kde teď bydlím já.*

1

/2017/

Svět ztlumil barvy. Zvedla oči k obloze, která slila šedivé šmouhy do jednoho odtažitého odstínu. Zabloudila pohledem ke stromům a hledala v nich útěchu. Pamatovala si je jako výrostky, když je vsazovali do země, která se rozprostírala kolem stavby zapasované mezi louku, les a pole. Zlobivé, dovádivé větve se pohupovaly do všech stran, když se parkem protáhl vítr, který obkroužil údolí a zatoulal se k zapomenuté budově, jíž se vyhýbala hlavní silnice. Položila si ruku prudce na srdce. Knoflíky od pyžamové košile zatlačily na hrudník. Nepovolila. Bolest ji přesvědčovala, že je pořád ještě na světě, že dýchá.

Nadechla se a přivřela víčka. V myšlenkách se často vracívala domů. Procházela brankou, která na uvítanou líně zavržala. Míjela kmen jabloně, jejíž kůra se rozevřela do bolestných vrásek. I tak každé jaro vpustila život do pupenů, jež se přes noc proměnily v květy. Jejich vůně se roznesla po celém dvoře a přehlušila závany půdy zmáčené deštěm i pronikavý parfém první posečené trávy. Za sekačkou zahlédla Zdeňkova ramena, jež se nahýbala nad vypouklým břichem.

Klapavé údery odrážející se od dlaždic ji vyrušily ze zamyšlení. Ohlédla se a sevřenými rty se pousmála na ženu, které se v rukou pohupoval táč s prázdnými hrnkami. Po chvíli se znovu otočila k oknu. Špičky vzrostlých smrků, které vykukovaly za holými větvemi dubů a olší, se nakláněly doprava. Prstem se dotkla skla a počkala,

až se chlad změnil v teplo a potom smázla otisk z okna. Zahlédla na chodníku nahrbenou postavu. Plandavé pruhované kalhoty se vlnily kolem mužových nohou a otíraly se o beton. Zastavil se u lavičky a posadil se. Alžběta nakrčila čelo. Představovala si, jak ho dřevěná prkna s rozpuštěným žlutým lakem zastudí do zad, přes něž si přehodil černý kabát. Před mužovou tváří se rozzářilo světýlko. Mezi prsty sevřel cigaretu a prudce se předklonil. Schoulené tělo zakryly svižné pohyby dívky, která se otáčela na mladíka za sebou.

Alžběta zatnula prsty do černých polstrovaných madel chodítka a otočila se k oknu zády. Jako by dnes na všechno koukala přes filtr, přes nějž k ní nepronikal venkovní svět. Rozhodla se, že se ztratí v temnu na konci chodby. Přejde ji ještě jednou tam a znovu zpátky. Bude chodidly klouzat po dlaždicích, které dříve smáčela mokrým hadrem. Táhlou chodbu, která se na konci lámala a stáčela se ke schodišti, tehdy zvládla vytřít rychleji, než ji dnes přejde. V léčebně vsazené do lesů nad vsí našla před čtyřiceti lety svoji poslední práci. Napadlo ji, že se pustí madel a přinutí tělo, aby se sehnulo ke kbelíku, z něhož se v jejích představách znovu odpařovala voda. Dotkne se horkého hadru zčervenálými prsty schovanými v gumových rukavicích. Do filmu, jenž poskakoval po sedřených dlaždicích, znovu vstoupily cizí kroky. Zvedla hlavu. Ze ztichlé jídelny vyšel vysoký muž, který se hrbil nad chodítkem. Zvědavě pohlédl do Alžbětiny tváře. Setkali se očima, minuli se. Odněkud z pootevřených dveří k ní doléhaly hlasy z televize nebo z rádia. Zněly vzdáleně, jako kdyby se pokoušely proniknout clonou oddělující venkovní svět a svět za nemocniční oponou.

Alžběta se opřela o své chodítko a narovнала si záda. Za-

poslouchala se do slov. Prsty se dotkla ucha a znovu se v mysli přenesla do minulosti. Tóny zněly známě. Zahlédla sama sebe, jak se bokem opírá o hranu kuchyňské linky a na tenký plátek krajíce rozmazává máslo, které se rozpadá na drobné hrudky. Zalévá kávu vodou. Dovoluje medu, aby ze lžičky sklouzl na krajíc. Odchází ke svému křeslu a mačká tlačítko na velké obrazovce. Nechává lenost nedělního obývacího pokoje, aby ji přikryla.

Toužila se vrátit. Být chvíli sama sebou. Odstrčit chodítko a rozběhnout se pěšinou, která se vlnila na druhé straně budovy. Utíkat domů. Stesk se zatoulal pod župan a otřel se o ni prudkým chladným dotekem. Nadechla se, aby ho od sebe odehnala.

Ucítla kávu. Někdo kolem prošel s horkým kelímkem v ruce. Polkla. Na stěně nad lednicí, která hučela u zdi hned naproti rozložitému oknu, zahlédla jinou scénu, jak se jí před očima znovu rozeběhly vzpomínky. Dívčí záda hladily odlesky odpoledního slunce. Hřály a rozpouštěly úzkost. K srdci si tiskla sáček, jehož látku napínala upražená zrna. Voněla k nim a představovala si jejich temnou barvu. Doma povolila šňůrku, dotkla se jich prstem a potom několik z nich – zrnko po zrnku – přesypala do mlýnku. Když jí bývalo smutno a ona postávala před kredencem a hledala poslední zbytky cikorky, aby své splíny rozehnala horkým nápojem, usmyslila si, že se bude cítit bohatá, až si bude moct každý den vypít alespoň jeden hrníček opravdové černé kávy. To už je ale dávno.

Vsunula ruku do kapsy a prstem obkroužila hranu mince. Dveře, před nimiž postávala, se pozvolna otevřely. Zadívala se na nízkou postavu, která před sebou postrkovala vozík. Z přední přihrádky vykukovaly časopisy zkroucené do ruliček. Dívala se do očí ženy a rozpomínala se, odkud

zná její tvář. Sama nad sebou potřásla hlavou a dotkla se prstem nakrčeného čela. „Aha, to jste vy. Moje spolubydlič. Milada.“

„Jsem to já.“

„Jdete na kávu?“

„Jdu na kávu. Posedím si dole a budu pozorovat kolemjdoucí. Vzala bych vám kalíšek, až se budu vracet.“

Alžběta sevřela rty a přidržela pohled na čísle třicet šest, které se černilo v bílém rámečku. Zapamatovala si ho už několikátý týden. V mysli se rozplynulo ve chvíli, kdy od něho odtrhla oči. Vchod do svého pokoje rozpoznávala podle lednice, jež byla hned vedle.

Milada prošla kolem a teď postávala před kovovými dveřmi, za nimiž prosvítal pruh světla. Výtah škytl a otevřel se. „Tak přinesu vám kávu?“

„Ne, děkuji. Počkám, jestli se zastaví Zdeněček,“ řekla Alžběta a zahlédla přikývnutí šedých vlasů, než se výtah s hlukem propadl dolů.

Rozhlédla se po prázdné chodbě. Oba tmavé konce se sbíhaly k sobě, jako kdyby vytlačovaly světlo, které na ně s vrnivými dozvuky dopadalo ze zářivky. Očima zachytávala drobná rozptýlení. Uvadající muškáty. Z několika listů vyprchala vláha, nahnědlé a pokořené čekaly, až je utrhnou prsty některé ze sester. S nadějí pohlédla ke dvěma stolům obklopeným židlemi s nízkými sedáky. Nina z nich vždycky vstávala prudce a hbitě. Pousmála se. Představila si záplavu nazlátlých pramenů dopadajících na ramena. Mezi prsty ucítila jemnost vnuččiných vlasů.

Výtah znovu vydechl a z jeho světla vystoupila žena svírající v levé ruce tašku a v pravé kelímek s kávou. „Dobrý den,“ hrnula se k Alžbětě. „Pokoj číslo třicet devět, prosím vás?“

„Asi tudy,“ mávla nalevo od lednice a sama vklouzla do dveří, které pro ni před tím pootevřela Milada. Zadívala se na postel přitisknutou k oknu. Opřela chodítko o železnou pelest a ujistila se, že za sebou zavřela. Prsty se přidržovala polstrování vysokého křesla. Odkryla jeho sedák, pod nímž se schovávala béžová nádoba, a s úlevou se posadila.

Stydlivé prsty se dotkly laku na dveřích. Jejich zvuk zašimral Alžbětu na zátylku.

„Moment!“ vykřikla.

2

/2017/

Mračila se na sklo a skrz něj na oblohu, která se zakryla mizernou náladou. Potom se zadívala na palubní desku a v mysli ji proměňovala v paletu barev, do nichž namáčela štětec, který mizel ve chvíli, kdy ho na šedé plátno zkusila přiložit.

„Nebe mi připomíná beton,“ pronesla Nina a přitiskla záda pevněji do sedadla. Ruce si našly bezpečné místo v jejím klíně. Propletla prsty, aby jim zabránila v dalším zbytečném namáčení štětce.

„Přemaluj ho barvami,“ odušil Tomáš a sešlápl prudčeji plyn. Auto se vyhoupllo na dálnici, jejíž konec splýval s barvou horizontu. Nina si představovala, jaké by to bylo, prorazit hranice a ocitnout se ve světě, jenž se rozbíhá před jejíma očima, když se choulí na gauči a zakrývá si tvář dlaněmi.

Opřela si hlavu o okénko a pozorovala stromy, které strnule postávaly při okraji silnice, kořeny spoutané tuhou zemí. Zavřela oči a myslela na tmou, jež se v jejích představách proměnila v tmavomodrý samet snesitelnější než šedavé plátno.

„Vyprávěj mi o babičce,“ vybídl ji Tomáš.

Nina pootevřela víčka. Sjeli z dálnice. Minou městečko a za poslední křižovatkou podjedou most. Zatáčka za ním je vytáhne do lesa, kde vysoké duby natahují větve až nad silnici, zatímco na druhé straně postávají tenké borovice. Některé z nich se před pár dny prohnuly pod nárazem větru a zlomily se.

„O babičce?“ Zatoulala se do svého nitra a hledala krabici, jejíž víko by zvedla a vytahovala jeden záblesk vzpomínek za druhým. „Moc zážitků s ní nemám,“ vzdychla. „S Alžbětou si je vytváříme až poslední léta, vždyť víš.“

„Z dětství si nepamatuješ nic?“ pootočil Tomáš hlavu a přitom se dotkl tlačítka, aby přeladil stanici.

Nina ve svých vzpomínkách zahlédla sama sebe jako malou holčičku s vlásky spletenými do copu, z něhož se uvolňovaly prameny, protože se prudce houpala pod jabloní, jejíž listy pochyťávaly první zlatavý odstín. Představovala si, že podzimní slunce zbarvuje listy svým štětcem, proto mění barvu, než sletí do trávy. Houpala se tak dlouho, až ji pohyby unavily. Vrata se ale neotevřela, aby na dvůr vjela tmavomodrá volha, z níž by vystoupila babička, která cestou přidržovala na klíně dort. „Na mé desáté narozeniny už nepřijela,“ vzdychla Nina. „Měla jsem pro ni přichystané obrázky. Malou výstavu. Bylo to krátce před tím, než táta odešel.“

Teplo z Tomášovy ruky se ze stehna rozlévalo do celého Ninina těla. Konejšilo vzlyky, které cítila v hrdle. Nebudu kvůli tomu plakat po více než dvaceti letech, pomyslela si Nina a opustila houpající se dívku. Skočila ještě o sedm let zpět. Rozesmála se. „K Vánocům jsem dostala plastové náradíčko. Byly mi asi tři roky. V sadě byl modrý klíč, červené kleště a bílé kladivo. Živě si vybavuju, jak kladívko, které by dospělá ruka snadno přelomila vejpůl, svírám v dlaní, tluču jím o hrubý povlak starého gauče a říkám, že zabiju bábu. To proto, že mámě ublížila. Nějak. Nevím jak. Možná že jí tehdy ublížil táta a já jsem si jen řeči dospělých vyložila po svém.“

Tomáš přibrzdil na rozcestí, které se rozbíhalo doprava a doleva mezi stromy, a pohlédl na Ninu. „Už jsme tu,“

přikývla. „Tady zatoč doprava. Jeď pomalu. Cesta je úzká a kamenitá. Za zatáčkou uvidíš velkou bílou budovu.“

Mezi holým křovím se od severu protahoval vítr a téměř neslyšně pohvizdoval. Nina si stáhla bundu z pasu k bokům a zachvěla se chladem. Beze slov minuli rampu, která se tiskla k zadní části obchodu. U zábradlí s popraskanou cihlovou barvou přešlapoval vousatý muž s cigaretou v ruce. Díval se na ně prázdným pohledem, jako by sledoval nezáživnou scénu v televizi. Na pár vteřin se pro něho stali zpestřením. Vmáčkł je do svého dne mezi snídani, cigaretu, oběd, cigaretu, rehabilitaci, cigaretu, kávu s cigaretou, večeři a cigaretu.

Prošli kolem vrátnice. Nina zahlédla ženu, jež stoupala po schodech a nesla tašku, jejíž obrysy prozrazovaly ostře hrany dóz a krabiček s jídlem vonícím domovem. Lidé ze skutečného světa procházejí branou léčebny s plnými taškami a domů odnášejí prázdné krabičky. Jednou, po pár měsících nebo letech, k nim přibalí i košile, doklady a peníze, které nemocní nestačili utratit za kávu z automatu.

Nina se zastavila na schodišti, jehož pravou stranu zdobily dvě nazelenalé koule. „Vidíš?“ ukázala prstem na nápis, z něhož byla vidět jen dvě úvodní slova. „Dřív budově říkali ozdravovna, ne léčebna. Zajímalo by mě, kdy se rozhodli pro tak hloupou změnu a vzali lidem naději, že se uzdraví.“

Tomáš pokrčil rameny. Otočil se zády ke vchodu, k němuž vedlo schodiště. Díval se na cestu k široké vysoké bráně, která měla nejlepší dny za sebou, a proto se do areálu vcházelo postranním vchodem. Kolem těžkopádné kliky se obtáčel zrezlý řetěz zakončený zámkem. Na pilířích mohutné brány seděly koule z mléčného skla. Všiml si, že svítí jen jedna z nich a skomíravě vítá příchozí. Teď

se ohlédl zpátky k budově. Původní okna byla obrovská. Ke stavbě, kterou si za první republiky postavili dělníci z nedalekých hutí, se později přilepila dvě nová křídla s méně okázalými liniemi a skromnějšími okny.

Překročili první žlutou čáru, která oddělovala venkovní a vnitřní svět a nabádala nemocné i návštěvníky, aby neškobrtli o schod. Kolem jejich těl se protáhlo teplo. Hutný vzduch prosycený výpary, dezinfekcí a upoceným strachem, jež do sebe po desetiletí vsakovaly zdi, otevřel Nině ústa. Zívla. Vedla Tomáše k automatu, který vrněl hned naproti vchodu a ve svých útrobách ohříval slabou kávu, náhražku kakaa, čaje a čokolády.

„Sladký kafe pro babičku, černý pro mě. A pro tebe?“

„Žádný. Dám si čokoládu,“ naházela do automatu mince.

Prošli kolem výtahu a stoupali po schodech do patra. Nina napočítala dalších pět žlutých milníků, na nichž neměli zakopnout. Zastavili ji lesklé smetanové dveře. Rozhlédla se po táhlé chodbě a zarazila se pohledem na ostatních dveřích. Všechny stejné, s ohmatanou klikou a s úzkými železnými držáky papírových lístků, na nichž se měnila jména. Znovu se podívala na dveře a zkontrolovala číslo i jméno na cedulkách. Opřela se prsty o lak a zaváhala. Pootočila se přes rameno na Tomáše a stiskla lehce kliku. „Babička z postele klepání neuslyší.“ Otevřela se zatajeným dechem dveře. Zamžourala do prudkého světla, které se hnalo pokojem od okna. Na křesle u postele seděla žena, kalhoty od pyžama spuštěné ke kotníčkům.

„Moment,“ dolétl k nim Alžbětin hlas.

„Proboha,“ vydechla Nina a pohlédla na Tomáše, když přirazila dveře.

„To nic,“ pohladil ji po ramenou. „Přece je to přirozené.“

A zahanbující, chtěla poznamenat Nina, ale přes dveře zaslechla Alžbětino vyzvání. „Tak dále.“

Nina znovu stiskla kliku. „Ahoj babi,“ kývla na Alžbětu, která už seděla oblečená na okraji postele.

„Nino!“ Alžbětinu tvář prozářil úsměv. „Věděla jsem, že dnes přijdeš. A koho mi to vedeš? Pojd'te dál.“ Poklepala dlaní vedle sebe, aby si Nina přisedla.

Minuli závěs zakrývající umyvadlo, nad nímž na policiče odpočívaly kartáčky a mýdla, a chvíli postávali u kovové pelesti. Nina postavila na vrtkavý noční stolek kelímky s kávou. Za zavřenými dveřmi zarachotil vozík, na němž sestry převážely čisté povlečení, pleny a lahve s barevnými léky.

„Babi, pamatuješ si Tomáše?“ zeptala se Nina a rozepnula si bundu.

„Jistě,“ přikývla Alžběta a vztáhla k němu obě ruce. „Jsi Ninin muž, který prodává knihy. Jak já jsem četla! Ted' už na písmena nevidím, tak si můžu číst leda ve vzpomínkách,“ rozesmála se a otočila se k Nině. „Jak se máš?“

„Mám se dobře, babi,“ natáhla se Nina pro babiččinu ruku.

„Na kolik procent?“ narovнала se Alžběta a prohlížela si vnuččinu tvář. „Na sto? Nebo na sto padesát?“

„Ted', když tě vidím, tak na sto padesát! Přinesli jsme ti sladkou kávu a koláček. Ochutnáš?“

Alžběta si položila ruku na hrudník. „Na kávu jsem právě před chvílí myslela! A co piješ ty? Také kávu?“ Ukázala na Tomášův kelímek.

„Čokoládu. Příště vám ji přinesu. Je hodně sladká,“ postavil plastový šálek na stolek a dotkl se Alžbětina ramene. „Můžu vás namasírovat, jestli vás pořád pobolívají záda,“ navrhl.

„Hm, to budu ráda,“ protáhla se Alžběta blaženě, zvedla levou ruku a pak pravou. Sykla. „Nedám tu pravačku nahoru a nedám.“

„Vy byste nemohla hajlovat,“ poznamenal Tomáš a přešel Ninin zamračený pohled.

„Nemohla, ale musela jsem!“

„Jak to, babi?“

„Když přišli hitlerovci, ve škole jsme hajlovali. Pak mě zbyli Hitlerjugend. Ale o tom si povídat nebudeme.“ Alžběta se odmlčela a potom natáhla prsty k Nininým kadeřím. „Máš dlouhý vlásky. Nikdy jsem takové nemívala.“

3

/2017/

Otočili se ve dveřích, aby se na Alžbětu ještě jednou podívali. Nina zahlédla, jak sedí na okraji postele, košili od pyžama zapnutou těsně u krku, čelenku, která uhlazovala popelavě bílé mikádo, posunutou do čela, na tváři jemný povzbudivý úsměv.

„Zase přijdeme!“ vyhrkla Nina a překotně Alžbětě zamávala. Stud, že bude za pár minut vdechovat čerstvý vzduch, ji dráždil v hrdle. Tomáš ji odváděl za ruku po schodech. Počítala žluté pruhy, tentokrát jich minula šest. Automat na kávu utichl, ale do přítomí chodby svítil výrazněji. Poslední zbytky aroma, které se kolem něho vznášely odpoledne, zmizely.

„Dvanáct týdnů,“ poznamenala Nina. „Jak dlouhé asi babičce připadají?“ otočila se na Tomáše. „Jeden hloupý zlomený krček.“

„Zavoláme tvému tátovi, že jsme za babičkou byli a že je v pořádku. Nino, vždyť chodí!“ Tomáš se opřel do dveří, jimiž se do chodby vehnal vzduch s vůní spadaných šišek.

Chlad pohladil Ninu po tváři. Rozsvítila před obličejem displej a přejela po něm palcem. Vyzváněcí tón bručel do ucha, jako by imitoval tátu. Představovala si, jak se rozezpale zvedá z křesla a přes zbytky spánku nevidí telefon, který se povaluje na stole mezi hrnky od čaje, drobký chleba a pomačkanými novinami.

„Jo?“ odkašlal si hlas na druhé straně.

„Byla jsem za babi. Má o tebe strach, protože ses dlouho nezastavil. Což je trochu komický, protože už jsi taky senior. Půjdeš za ní?“ zeptala se Nina.

„Hm. Půjdu. Chodím za ní skoro každé den. Jen si moje návštěvy nepamatuje.“

Nina zaváhala. „Vyprávěla dnes o tobě, o tetě Evě a taky o tetě Heleně z Německa.“ Spolkla otázky, které škobrtaly přes rozechvělé rty. „Zase si postěžovala, jak je hrozné, že se Helena odstěhovala zrovna do Německa. A už jsem pochopila proč!“

Zaposlouchala se do rozmrzelého ticha a znovu se nadechla. „Říkala, že ji zbili Hitlerjugend. Ty o tom víš?“

Čekala. Pohled zabořený do cesty před sebou. Špičkou boty odstrčila kamínek.

„Nevím podrobnosti. A jestli ti babka bude cokoli vyprávět, nevěř jí. Vždycky si vymejšlela a domejšlela, jak se jí to hodilo,“ zabručel táta do Ninina ucha.

„Tatí,“ polkla Nina, „jak to bylo s tetou Evou? Proč vyrůstala jinde?“ Otázka, která jí už dlouho tvrdla v hrudníku, se vypořádala přes jazyk a rty.

„To je komplikovaný a už je to dávno. A musím přiložit do kamen, vyhasl mi oheň. Zastavte se s Tomášem zase někdy na čaj,“ rozloučil se.

Zaposlouchala se do svých kroků, které za sebou nechávaly bílou stavbu ztrácející se ve stínech večera. Odběhla v myšlenkách od Alžběty sama k sobě. „Nina je malířka, která nemaluje,“ zaznívalo mezi ozvěnami podrážek. Úsečně a opovržlivě. Vzdychla. Myšlenky se proplétaly do divokého víru.

„Vzpomněl jsem si,“ otočil se Tomáš na Ninu.

„Na co?“ zamračila se do tmy.

„Alžběta mi loni, když jsem pomáhal skládat dříví, pověděla, že pochází z Hrdlovky. Vyprávěla o válce. O Němcích, kteří ji zbili. Když jsem se pak díval na internet, zjistil jsem, že Hrdlovka už neexistuje – doslova ji vytěžili –, ale Záluží, o němž se také zmínila, je dnes součástí Litvínova. Nedaleko žije teta Eva, pokud má babička správné informace.“

Nina zabořila ruce do kapes u bundy a pokývala hlavou. „Tajuplná teta Eva,“ poznamenala.

„Babička se mi tehdy zmínila, že by se ještě jednou chtěla podívat na sever,“ dodal Tomáš a hlasitě se nadechl.

„Řekla ti toho víc než mně. O některých věcech se u nás nemluví.“

Tomáš se dotkl vlažnou dlaní Nininych studených prstů. „Některým věcím potřebují čas. Nezejdeme ještě na kafe? V městečku dole,“ naznačil bradou směr k pěšině mezi holým křovím, „bývala cukrárna.“

Nina souhlasila. Pustila se Tomášovy ruky a nechala chlad, aby z její kůže vysál zbytky jeho tepla. Roztáhla paže doširoka a hltala ztmavlý vzduch. „Představovala jsem si, jak bych ozdravovnu namalovala. Rozložila bych ji na linie a pak bych je znovu skládala. Obraz by nevyzníval tak ponuře jako skutečnost. Potřebovala bych k tomu černou, zelenou, stříbrnou a bílou barvu.“

Tomáš se usmíval, díval se na Nininy lokny, které v šeru proměnily barvu na medovou. Pak zvažněl. Mohl ji obejmout a tisknout ji k sobě, ale trápení, které bodalo v jejím hrudníku, zahnat neuměl.

„Vykáceli ty velké olše,“ všimla si Nina, když procházeli kolem cihlové zdi táhnoucí se nad jejich hlavami. Stoupla si na špičky a nakukovala do zahrady, která se na několika místech nepřírozeně vlnila. „Víš, že se říká, že jsou tady pohřbení Němci?“

Tomáš zavrtěl hlavou.

„Za války byl kousek odtud pracovní tábor pro politické vězně. Potom se ale situace změnila. Do tábora zavírali poražené Němce. Některé vyřídili rovnou na místě. Bylo to jenom pár let před tím, než se narodil můj táta. Nepřijde ti to zvláštní?“

„Pojď radši do tepla, už je chladno, ať nenastydneš,“ táhl ji od úvah k proskleným dveřím.

Vybrali si stůl u okna s výhledem na bývalá hospodářská stavení tisknoucí se k zámku. Oprýskaná omítka a vyhaslé neonové nápisy připomínaly zkrachovalé podnikání: opuštěný bar, prodejnu krmiv, kadeřnictví a drogerii. Nina míchala černou kávu, čelo svraštělé a co chvíli se podívala k oknu, na které se mezitím přilepila tma.

„Mám plán,“ řekla, když odložila lžičku na talířek, ukousla špičku a nechala vytékat kapky likéru po čokoládové polevě.

„Viděl jsem ti to na očích,“ zasmál se Tomáš a pohladil ji po ruce.

„Když jsi takový věštec, tak víš, jaký plán to je?“

„Tuším,“ napíchl kus věnečku na vidličku, ale potom se rozmyslel a vzal ho do ruky. „Tak povídej.“

Nina si poposedla na židli. „Splním babi její poslední přání. Doufám tedy, že není poslední...“

„Cože?“ Tomáš spolkl sousto.

„Vezmu auto, naložím Alžbětu a pojedeme na sever, aby se podívala, kde se narodila. A taky aby viděla tetu Evu. Třeba se dozvím, proč vyrůstala v jiné rodině a proč se kolem celé rodinné historie chodí po špičkách,“ uvažovala Nina a představovala si, jak odkrývá těžkopádnou oponu, za níž se vynořují postavy a vypráví příběh, který se odehrál před desítkami let.

Tomáš vrtěl hlavou. „Já myslím, že si všechno představuješ moc jednoduše. Může se stát *cokoli*, Nino. Babička je nemocná...“

„Ale už chodí,“ skočila mu Nina znovu do řeči, namočila si rty do kávy a zahleděla se na protější zeď. Včas odehnala úzkost, která chtěla stisknout její srdce. Potom znovu vyhledala Tomášův obličej.

„Neříká se mi to snadno, ale zavírala jsem před tím vším oči. Před stárnutím, které mě začíná děsit. Před svou neschopností vzít do ruky znovu štětec a malovat. Před příběhem naší rodiny, o kterém se mnou táta nechce mluvit. Před smrtí. Před nahými stehny devadesátileté ženy.“ Chvilí nepřítomně zírala před sebe, ramena spadlá dopředu, než ji nával energie napřímil. „A víš co? Stehna devadesátiletý ženy nejsou vůbec strašný. Aspoň moje babička má pěkný nohy,“ dodala a utřela si prsty zašpiněné od čokolády do ubrousku.

„A ty je máš po ní! Chceš, abych jel taky?“

„Ne. Děkuju. Tuhle cestu musíme zvládnout samy. Já a Alžběta.“

Auta, která v pravidelných rozestupech cákala šedohnědou vodu z hluboké louže na chodník, svítila do tmavého koutu kavárny. Nina propletla své prsty s Tomášovými a tlumeným dechem zaháněla očekávání zpátky do temnoty. Hlavně ať poznání nebolí, zaprosila v duchu.

4

/2017/

„Babi,“ dotkla se lehoučce opáleného čela posetého drobnými vráskami, které téměř zmizely, když Alžběta ve spánku uvolnila rysy.

Nina se zamyslela nad tím, jestli by se její tvář také vypnula, kdyby povolila napětí, které cítila od té doby, co Tomáše ze dne na den propustili z archivu a on v návalu zoufalství po několika neúspěšných pohovorech sedl k počítači a ve virtuálním světě vystavěl obchod s knihami. Z polic zatím neubývaly.

„Nino, to jsi ty?“ Alžběta pomalu otevřela oči a znovu poznávala svět kolem sebe.

Nina se zadívala na její duhovky. Kdysi bývaly světle hnědé, teď se barva rozpíjela do palety tlumených odstínů, vedle hnědé prosvítala šedomodrá a droboučké odlesky žluté.

„Přijela jsem pro tebe. Jedeme na výlet!“ řekla něžně a stiskla babiččinu ruku. „Počasí nám přeje. Vysvitlo slunce a místy je obloha bleděmodrá.“

„Já vím. Jinak bleděmodrá než v létě. S příchodem zimy vždycky trochu bledne,“ přikývla Alžběta, když se posadila na posteli. „A na jaký výlet?“ mžourala do světla, jež se odráželo od bílých stěn pokoje.

Nině přelétl po tváři stín, ve kterém se smísilo leknutí se strachem a zklamáním. „Na náš výlet. Na sever. Mluvily jsme o něm před pár dny. Mám pro tebe všechno, co budeš potřebovat. Vozík, jídlo, vodu, deku. Jenom si sedneš a pojedeme,“ vypočítávala Nina a hrdlo se jí svíralo.

„Já nevím, holčičko. Co na náš nápad řekne doktor?“ Alžběta spustila nohy z postele a rozpustila s nimi kývala dopředu a dozadu.

„Babi, ráda bych ti řekla, že doktor o našem plánu neví a že spolu tajně utečeme, ale podepsala jsi cosi jako revers. Máš tady od té postele volno na čtyři dny. Jedeme na výlet. Jedeš domů. Na sever.“

„Aha. A ty budeš řídit? Jak dlouho máš řidičák?“ zúžila oči Alžběta.

Nina se na chvíli zamyslela. „Od osmnácti.“

„A kolik ti je?“

„Třicet dva.“

„Už tolik?“ podivila se Alžběta.

„Jo.“ Nina se zamračila a zadívala se na svůj odraz v zrcadle nad umyvadlem.

„Kolik let máš řidičák?“

„Hm...“

„Čtrnáct let!“ trumfovala Alžběta. „Ještě mi to myslíš, vid’?“

„Rozhodně,“ rozesmála se Nina. „Tak pojedeme? Sbalím ti věci? Nebo... nechceš?“

„Já myslím, že nepojedu, Nino. Jed’ sama. Řeknu ti kam. Podíváš se do hor, navštívíš Evu, ráda tě pozná. Rozhlédneš se po okolí...“

Alžbětin hlas se ztrácel v dálce. Nina ve své mysli pozorovala slova. Jakou tvář má Eva? Nosí krátké mikádo jako Alžběta? A má její hnědé oči? Opřela se o litinové topení s hrubým nátěrem, které hřálo do prstů. Do oken tiše nahlížely stromy. Na okraji parku byly řídce rozesté, ale na konci se sbíhaly a vytvářely les, který se odtud Nině zdál příliš hustý, než aby se v něm proběhla. Cítila, jak ji v hrudníku pálí zklamání. Babička nepojede. S hořkým pocitem

si nevěděla rady. Otočila se zpátky do pokoje. Alžběta usrkávala teplou kávu z plastového kelímku. V opraném flanelovém pyžamu vypadala křehce a zranitelně. Koukala nepřítomně před sebe. Vážně to vždycky končí *takhle*?

„Nebudu tě do ničeho nutit, babi. Myslela jsem, že ti výlet udělá radost a pookřeješ, když se podíváš do Hamru, kde ses narodila,“ pronesla tiše.

„Do Hamru ne. Do Hrdlovky!“ odkašlala si Alžběta. „Narodila jsem se v Hrdlovce. Do Hamru jsme se přestěhovali až později. Do školy jsem chodila v Záluží a tam jsme po válce bydleli s tvým dědou, než jsme se přesunuli do Litvínova, kde se narodil tvůj táta. Představ si, že se přidusil. Museli ho křísit studenou vodou. S tím klukem byly pořádné starosti.“

Nina se zasmála.

„Nezlobíš se na mě?“ zeptala se Alžběta a poklepala dlaní na okraji postele. Nina se odlepila od radiátoru a přisedla si k babičce.

„Ne. Nezlobím se. Jen mám hodně otázek. Vzala jsem adresář z tvého stolu z kuchyně, jak jsi mi nařídila. A alba s fotkami, jak sis přála. Mám všechno v autě. Myslela jsem si, že bude hezký, když si vyjedeme spolu,“ špitla Nina a hlídala si hlas, aby v něm nezazněla výčitka.

„Máš v autě topení?“ Alžběta si prohlížela vnuččinu tvář a potom se prsty dotkla konečků jejích loken.

„Mám.“

„A zastavíš, když budu potřebovat? No víš co...“ Alžběta kývla směrem k vysokému černému křeslu se sklápěcím sedákem, pod nímž se schovával nočník.

„To je jasné!“

„Tak mi zabal pyžamo, košili, kalhoty a svetr. Já se mezi tím obleču.“

5

/1926/

S jáсотem prvních ptáků, kteří přespávali v hustých větvích obalených sytě zelenými listy, poprvé zaplakala i Alžběta. Srpnové ráno roku 1926 bylo teplé. Antonie ležela zpočnáná v pruhovaných peřinách a roztřesenou dlaní si otírala mokré čelo. Víčka nechala lehce spadnout přes své světle modré oči. Toužila, aby jí někdo odhrnul kaštanové vlasy z unavené tváře. Chvíli se přemlouvala, že zvedne ještě jednu dlaň a poslouží si, ale usnula.

V místnosti se míhaly rozložené ženské postavy. Terezie Hermannová, porodní bába ze Záluží, si umývala ruce ve vlažné vodě a těšila se na kávu, kterou Antoniina sestra Amálie vařila na plotně.

„Už tolik nepřikládej, je tady horko k zalknutí. Ať dítě neudusíme, než se stihne pořádně nadechnout světa,“ poručila chraplavým hlasem Terezie a sjela zarudlými prsty přes celou tvář, jako by z ní chtěla smáznout napětí visící v pokoji.

Amálie stáhla konev a zalila horkou vodou najemno namletou kávu v konvici. Na stůl prostřela koflíčky zdobené stříbrnou linkou a pomněnkovými kvítky. Rozhodla se, že bude důstojněji vypít si kávu z drobného porcelánu než z humpoláckých otlučených hrnků ledabyle rozházených po oprýskané polici, jejíž dřevo ze sebe odlupovalo jednu vrstvu nátěru po druhé.

„Jak že se bude jmenovat?“ zeptala se Terezie, odkašlala si a opřela se znaveně o skříň, která pod její vahou zaúpěla.

„Alžběta. Dodržujeme tradici. Ženská jména v našem rodě, pokud je to možné, začínají na Á,“ protáhla písmeno Amálie. „Káva je hotová, pojd'te si ji vypít do pokoje. Připravila jsem i chleba s máslem a letošní jahodovou marmeládou. Dnes ji společně poprvé ochutnáme. Jahůdky byly sladké a červenaly se jako líčka mladé dívky,“ rozněžnila se.

Zatímco Antonie oddechovala v pokoji a vedle jejího rozbolavělého těla podřimovala novorozená Alžběta, její otec Prokop Řehoř rubal v dole uhlí a prvorozený Antoniin syn Pavel se právě probouzel u sousedů, kam ho poslali. Bylo mu jedenáct a myslel si, že Prokop je i jeho tatínek.

Jediná Alžběta se tvářila bezstarostně. Matčino prso měla nadosah, stejně jako její teplo, které ji mělo provázet následujících šest desetiletí. Antonie se dožije devadesáti tří let a ze světa odejde jen proto, že si zlomí nohu, když si v zápalu práce stoupne na vachrlatou židli, aby pověsila záclonu. Čáry života jsou už na rukou vykroužené, neuhnou jiným směrem.

Den před rozbřeskem ještě na chvíli potemněl, ale posléze dopřál Antonii hřejivé probuzení a pohled na oblohu modrou jako ledňáček, jenž se proháněl nad potokem a zpíval do rytmu jeho vln. Na svých křídlech přinášel radost i zármutek. Dva měsíce před tím, než Antonie porodila svoji první a jedinou dceru, oslavila své třicáté třetí narozeniny. Byla podruhé vdaná a podruhé se měla stát vdovou.

Alžběta, uzlíček s pomačkaným dočervena zbarveným obličejem, se ve svých osmnácti letech zhlédne ve své jmenovkyni, budoucí britské královně Alžbětě, která se narodila jen o pár měsíců dříve. Bude nosit podobné kloboučky a kostýmky jako panovnice, i když z lacinější látky. Zemře dříve než královna.

Vůně kávy se protáhla klíčovou dírkou, nebo si našla cestu pod prahem, každopádně zašimrala Antonii pod nosem. Přetočila se na pravý bok a dívala se na dítě. Zalíbily se jí její droboučké rty. Neubránila se myšlence na to, koho jako první políbí, až se zamiluje.

Před očima se Antonii mihla silueta vojáka v petrolejové uniformě přepásané hnědým řemenem. Mladý muž stál s rovnými zády a vypnutým hrudníkem na peroně v Příbrami a mával jí, v hnědých očích se mu odráželo slunce, které k sobě přitahoval protější kopec s vysokými smrky. Chtěla se k němu znovu rozeběhnout, ale postava zmizela v dýmu, protože vlak si právě odrkl. Lokomotiva se prudce nadechovala, než energii vypustí do obrovských kol a ta se na kolejnici posunou dál. Na frontu.

„Petře,“ zašeptala Antonie do dusivé páry a vdechla její marnost. Ve chvíli, kdy vznikla, byla předurčena k rozplynutí. Podobně jako nejkrásnější chvíle. Otočil se a ona mu zamávala, schválně levou rukou, na které se leskl zlatý prsten. I on zvedl dlaň. A potom vyběhl po schůdkách a zavřely se za ním dveře. Průvodčí zapískal.

První Antoniin muž byl vysoký světlomasý mladík, syn zlatníka z Příbrami. „Jak to, že zrovna ty máš takové štěstí, že se do tebe tady v té hornické končině zakouká kluk, který nerube?“ Kroutila hlavou její sestra Anna. Byla nejstarší, zatímco Antonie nejmladší z osmi sester. „To proto, že jsi z nás nejhezčí,“ odpověděla si Anna sama.

Možná to byla pravda, ale třeba ani nebyla. Antonie se v zrcadle obzvlášť nezkoumala, dokonce svůj obraz neměla ráda kvůli odstávajícím uším. Kdyby to bylo na ní, nosila by rozpuštěné vlasy, ale každé ráno si je stáčela do drdolu, stejně jako její sestry.

Petra potkala na náměstí, když se vracela z nákupu.

Usmál se na ni a ona se usmála na něj. Příští sobotu ji na stejném místě oslovil a pozval na procházku. Než přišel povolávací rozkaz, vzali se. Když psal z italské fronty, tiskla si dopis k srdci a pak k uším s přáním zaslechnout jeho vzdech, přitom děkovala, že žije. Nenapadlo ji, že se během těch několika dní, kdy se jeho rty dotýkaly obálky, aby ji zalepily, mohlo stát cokoli. A také se stalo. Další dopis už Petr nenapsal. Místo něho přišel stručný telegram. Byl mrtvý. Po zásahu kulky padl na skálu v italských horách.

Antonie si nahmatala nejdříve podbřišek a potom spadla na kolena. Sepjala ruce a plakala. Anna, u které bydlela, než si po válce s Petrem zařídí svůj byt, ji hladila po vlasech a šeptala: „Chudáčku malý, narodíš se až po tátově smrti.“ Antonie netušila, jak si Anna mohla být jistá, že to maličké dítě, které v jejích útrobách zatím měřilo jen několik centimetrů, bude kluk. Za Anninými slovy tušila nevyřčené: Kdo si tě vezme v té zatracené válečné bídě? A jak své dítě uživíš?

Prokopa, horníka, který byl o deset let starší než ona, si Antonie nijak zvlášť nevšímala. On ji pozoroval každou sobotu, když procházela náměstím, na zádech nůši se zbytky bylin, které za ten den nesměnila, na rukou malé dítě.

„Mám doma hrnek cukru a sám moc nesladím,“ řekl a díval se na ni měkkýma zvláště zastřenýma očima. „Kolik mi za něj dáte sušeného listí?“

„Není to žádné listí,“ zamračila se Antonie. „Ale byliny, pane. Na čaj.“ A otočila se k němu zády.

„Tak kolik bylin za hrnek cukru?“ zopakoval a jemně se dotkl jejího ramene, do něhož se zařezával popruh nůše.

Za půl roku Prokop navrhl svatbu. Párkrát se minuli na náměstí. Několikrát spolu během těch krátkých setkání mluvili. O ničem zvláštním. Někdy se ptal na syna, jindy

blábolil o nenapravitelnosti počasí. Nakonec, když si ho konečně pořádně prohlédla, nezdál se Antonii ani starý, ani ošklivý. Měl světlé vlasy, které se mu nad čelem stáčely do lehké vlny, hezky se usmíval a jeho dlaň byla pokaždé teplá a měkká. Souhlasila. A souhlasila i s tím, že jak jen to půjde, odejdou za prací na sever.

Podívala se na Alžbětu, která na chvilku pootevřela oči, ale hned je zase zavřela, jako by zatím nechtěla vnímat svět, v němž se před pár hodinami ocitla. „Měly nám nechat otevřené okno, co myslíš, maličká? Z toho horka se mi motá hlava. Myslím na minulost, místo abych se těšila z tebe. Uděláš tatínkovi radost, když budeš mít světlé vlásky a hnědé oči jako on,“ přiblížila ukazováček k jejímu nosíku, ale na poslední chvíli se ho nedotkla.

„Nepůjde to,“ říkal Prokop zklamaně. „Jsem starý.“

„Ani já už nejsem mladá, Prokope. Máme aspoň Pavlíka. A on na tobě může oči nechat. Jsi pro něho tatínek,“ hladila muže po ruce.

„Já ho mám taky rád,“ dotkl se jejích vlasů a přivoněl k nim.

Když Prokopovi říkala, že budou čtyři, otočená k plotně, aby se mu nedívala do očí, tušila, že září štěstím. Nadšení z jeho těla sálalo natolik, že cítila teplo v zádech a přísahala by, že slyšela i jeho bušící srdce. Možná ale jenom praskalo dřevo v kamnech.

Byli čtyři. Alžběta rostla z malého mimina do baculatého batolete s kulatými tvářemi, dolíčkem v pravé tváři a někdy také v levé. Na svět se dívala světle hnědýma očima a na čele ji škádlily vlnité světlé vlásky. V létě mívaly odstín, o němž Prokop říkal, že se podobá pšenici těsně před sklizní. Zdály se mu zlatavé a voňavé a plné naděje.

Zatímco Pavel byl zamklý, rád si listoval v knihách, maloval a učil se angličtinu, francouzštinu a němčinu – a prohlašoval o sobě, že se stane baťovcem –, Alžběta byla ztřeštěné a rozesmáté dítě, které se v manýrech jen vzdáleně podobalo své anglické jmenovkyni. Když se poprvé vrátila z prázdnin u tety Anny, přivezla s sebou v kufříku svůj obrázek. Na posečené louce vysedávalo dítě se širokým rošťáckým úsměvem a čerstvě zastřiženou ofinou. *Ráda se fotografuje*, napsal strýc na zadní stranu perem a přidal rok 1930.

„Ty jsi opravdu jako lev,“ říkala Antonie dceři.

„Ne, maminko, já jsem lvice,“ smála se Alžběta a špulila přitom pusou.

Potom vběhl do jejich bytu stín. Tatínek stonal, a když se vrátil z nemocnice, na pobledlé tváři mu vydržel úsměv vždy jen krátce. Antonie vzdychala u plotny a napomínala dítě, které prolétávalo ze dveří do dveří, aby muže rozveselilo. Brával pak svoji dceru do klína a houpal ji na kolenou.

„A neskákej po tatínkovi, víš, že mu není dobře,“ kárala ji. „Prokope, nechovej tu holku! Ublížíš si!“

„Ale tatínka to těší. A má mě rád,“ odporovala Alžběta s úsměvem a tiskla své baculaté ruce na obě otcovy tváře.

6

/2017/

Tmavě šedý asfalt, sem tam kropenatý od zbytků silniční soli, vysychal. Silnice se zdála bezpečná, táhla se donekonečna a v místě, kde se lámal horizont, dorážela na světle modré nebe projasněné podzimním sluncem.

„Kolik jedeme?“ zeptala se Alžběta a vytáhla své tělo ze sedačky. Mhouřila oči do prudkého světla. Vjízděly přímo do paprsků.

„Sto deset,“ přiznala Nina a pozorovala babiččinu tvář.

„Tak rychle? Ani bych to nepostřehla.“ Zamyslela se. „Když jsem někdy řídila volhu, jezdila jsem s ní taky sto deset.“

Nina se rozesmála. „Babi, vsadím se, že tak rychle volha nejela.“

„No dobře,“ mávla Alžběta před obličejem rukou, „ale osmdesát určitě!“

Ticho smázlo další slova z jejich úst. Vychutnávaly si otáčení kol, která je odvážela za dobrodružstvím. Nina těkala pohledem ze silnice na babiččinu tvář a cítila, jak se její koutky roztahují do úsměvu. Udělala to! Obula si boty a překročila hranice vymezující bezpečný svět. Odvážila se. Veze babičku na výlet.

Povolila napětí v obličejí. Poprvé sedí s Alžbětou v autě. Poprvé spolu přespí v cizím domě. Zalapala po dechu. „Stát se může *cokoli*, Nino,“ rozezněl se v jejích uších znovu Tomášův hlas. Nina podřadila, když zpomalovala do zatáčky, a zamyslela se nad tím, jestli by dokázala být statečná, kdyby se „cokoli“ proměnilo ve skutečnost.

Zadívala se na kopce, které v dálce protahovaly své linie. Světlo dráždilo jejich vrcholky. V krajině se slévaly odstíny stříbrné, modré, šedé, tmavě zelené a černé. Malovala bych, zakroužila myšlenka kolem Ninina srdce. Zatoulala se v mysli na svůj psací stůl, do třetí zásuvky shora, kam nastrkala všechny své barvy a pastelky – zavřela je do černé skříňky, kam si zakázala nahlížet.

Mlčí už příliš dlouho. Nervozita a očekávání zmrazily další myšlenky. Nina pátrala v temnotě po slovech – jako pokaždé, když si usmyslela, že by měla *něco* říct. Alžběta vypadala klidně a spokojeně.

„Babi, nespíš?“ špitla Nina.

„Co tě to napadá? Jsem ráda, že vidím svět. Celou dobu koukám z okénka a nestačím se divit, jak je dnes krásně.“

„Dobře,“ pronesla Nina a zaváhala. Na rtech ji pálila zvědavost. Nadechla se, a kdyby nemusela řídit, zavřela by oči. „Napadá mě, jaká je tvoje nejstarší vzpomínka z dětství?“

„Pamatuju si na svého tatínka.“ Usmívající se rty se na chvíli stáhly do rovné linky. „Byl nemocný, a když se vrátil ze špitálu, léčil se doma. Maminka se o nás všechny starala. V pokoji jsme měli velké křeslo potažené šedozeleným sametem. Tatínek v křesle seděl a houpal mě na kolenou. Maminka stála nad námi a říkala: ‚Prokope, nechovej tu holku, ublížíš si.‘“

„Co mu bylo?“

„To nevím,“ nakrčila Alžběta nos.

„Co dělal tvůj tatínek?“

„Byl horník!“ pronesla babička důrazně, jako kdyby Nina mohla tušit, čím se živil její pradědeček. Nikdy o něm neslyšela. Do dnešního odpoledne netušila, že se jmenoval Prokop.